

A lengyel nevelésméleti folyóirat 1972. évi számait a lengyel oktatás előtt álló elméleti és gyakorlati céloknak szenteli. Az első számban elsősorban nevelésméleti kérdésekkel foglalkozik, míg a 2. és a 3. számban az oktatás gyakorlati feladatait tárgyalja.

A lengyel oktatásügy előtt álló feladatokat tekintti át nagyobb lélegzetű tanulmányában Lukasz KURDYBACHA (*Wielka szansa oswiaty i polskiej pedagogiki — A lengyel pedagógia és oktatás nagy lehetősége, 1. sz. 1—10. old.*). Bevezetőben a szerző a Lengyel Központi Statisztikai Hivatal jelentéséből kiindulva adatokat közöl a lengyel oktatásügy helyzetéről 1945-től 1971-ig, felsorolva a tanulók számának növekedését, az iskolák számának gyarapodását és az oktatás egész rendszerének átalakulását. A Lengyel Egyesült Munkáspárt VI. Kongresszusának határozatai között szerepelt a lengyel oktatásügy fejlesztése, az élet követelményeinek megfelelően az oktatás rendszerének és tartalmának átalakítása. KURDYBACHA ezek figyelembe vételével — az addig megtett út és a fejlődés céljai áttekintésével együtt — vizsgálja azokat a konkrét lehetőségeket és feladatokat, amelyek a következő évtizedben állnak a lengyel oktatási szakemberek előtt.

A következő tanulmány is ehhez csatlakozik, elméleti oldalról közelítve meg a témát. Heliodor MUSZYNSKI (*U teoretycznych podstaw systemu wychowawczego nowoczesnej socjalistycznej — A korszerű szocialista iskolai nevelési rendszer elméleti alapjairól, 1. sz. 11—26. old.*) tanulmányában a társadalmi és gazdasági fejlődéssel együtt vizsgálja meg a nevelés-tudomány szerepét. Megjelöli a társadalomtudományok rendszerében az iskola helyét és szerepét, a nevelési intézmények politikai jellegét. Ugyancsak lényeges szempont az iskolai rendszer és a nevelői feladatok tanulmányozása, amelyek összefüggésben állnak a nevelési és képzési célokkal.

A gazdasági és a tudományos fejlődés követése a tanulási folyamatot is alapjaiban befolyásolja, ezért a korszerű ismeretek beépítése a tananyagban mindig időszzerű kérdés marad. Ezzel foglalkozik tanulmányában Władysław

ZACZYNSKI (*Kształtowanie postaw i przekonan uczniów w procesie nauczania — A tanulás képzési és megértési alapjai a tanulás folyamatában. 1. sz. 27—38. old.*), amely kiterjed a társadalmi, gazdasági, kulturális és tudományos kérdésekre, azok időszzerű problémáinak a tananyagba való beépítésére, illetve azzal való összekapcsolására. A szerző elemzi azokat a korszerű ismeretterjesztő tömegkommunikációs eszközöket, amelyek a tanár munkáját segítik. Míg ZACZYNSKI tanulmánya a korszerű ismeretek elsajátítását a nappali tagozatos hallgatók szempontjából tárgyalja, addig Ludmila ARISTOWA az esti és levelező tagozatos, munka mellett tanulók ismereteinek bővülését, azoknak a munkával kapcsolatos felismerését, alkalmazását vizsgálja. (*Laczenie procesu poznania z praca a osobowosc ucznia — Az egyéni tanulás és a munkával kapcsolatos felismerés, megértés kapcsolata, 1. sz. 55—76. old.*) A szerző több helyen rámutat arra, hogy az esti tagozatos hallgatók tananyagát éppen munkájukkal járó, az ott jelentkező problémák megoldása szempontjából kell állandóan alakítani.

Az 1972. évi 1. szám többi tanulmánya részben a tanerők, részben a tanulók magatartását vizsgálja. A tanári munka figyelemmel kísérése szempontjából érdekes tanulmány Jan POPLUCZ közleménye (*Z badan nad konfliktami w zespolah nauczycielskich — Tantestületi konfliktus-kutatás, 1. sz. 99—118. old.*), amely a lélektani oldalról elemzi a tantestületek összetételét, az iskolai nevelő munkával járó és jelentkező konfliktus-csoportokat, azok jellegét és mélységét, az egyes konfliktusokkal szembeni viselkedés típusait, a munkával jelentkező összetűzések következtében kialakult „klikkek” fejlődését, átférfalódását és felbomlását. Ha nem is POPLUCZ téma-választásához hasonló, de ugyancsak a tanári munkával jelentkező kérdést vizsgált meg Tadeusz LESIAK is. Tanulmánya (*Niektóre sytuacje stressowe w pracy nauczyciela zawodu — Néhány stress-hatás a szaktanári munkában, 1. sz. 119—130. old.*) egyéni és a varsói Pszichológiai Intézet kutatásainak eredményeit összegezi.

A tanulók magatartásának kutatása Kinga LEWANDOWSKA tanulmányának témája (*Postwy uczniów wobec szkoły — A tanulók iskolánkénti magatartása, 1. sz. 77—88. old.*). Nem a „nehezen kezelhető” gyerekek a vizsgálat középpontja, hanem az iskolai környezet hatása a tanulókra. LEWANDOWSKA különböző korú gyermekek magatartását vizsgálta meg más és más típusú és építésű iskolában. Tapasztalatait összegezte tanulmányában, amelynek táblázatai a tehetséges és kevésbé tehetséges tanulók magatartását tartalmazza régi és korszerű iskolák szerint. A környezet, a felszerelés és a kiváltott magatartás az oktatás eredményességének egyik befolyásoló tényezője; amit viszont nemcsak a tanári munka kialakítása, hanem az iskolák építése szempontjából is figyelembe kell venni.

A tanulókkal foglalkozó tanulmányok közül kettő az olvasást vizsgálja: a hazafias nevelés és az olvasás iránti érdeklődés felkeltése szempontjából. Anna PRZECLAWSKA (*Czytelnictwo jako element kształtowania postaw patriotycznych młodzieży — Az olvasás mint az ifjúság hazafias nevelésének eleme, 1. sz. 39—54. old.*) a korszerű hazafias nevelés szempontjából elemzi az ifjúság olvasásának szerepét. Az irodalom és a történelem tanításának összekapcsolása, a hazafias szellem kialakítása olvasás útján szoros kapcsolatban áll a tanár és a különböző iskolai és ifjúsági szervezetek nevelőmunkájával. Ezek összekapcsolása, közös feladataik eredményessége az olvasás iránti érdeklődés felkeltésétől is függ.

Szinte világprobléma a falusi ifjúság érdeklődési körének átalakítása, hiszen számos falu ma is a maradi szokások és életfelfogások gyűjtője, ami részben az elzártság, részben a vidéki munka jellegével magyarázható. A tömegkommunikációs eszközök sokban változtattak a hagyományos „falusi felfogáson”, a mezőgazdaság gépesítése pedig megrövidíti a falusi emberek munkaidejét. A fennmaradó szabad idő hasznos felhasználása részben ifjúsági, részben felnőttprobléma. Stanisława POGORZELSKA a tanulóifjúság szempontjából kutatja az olvasás iránti érdeklődés felkeltésének kérdését. Tanulmányában (*Niektóre czynniki warunkujące czytelnictwo młodzieży wiejskiej — A falusi ifjúság folyamatos olvasásának néhány feltétele, 1. sz. 131—142. old.*) áttekinti azokat az okokat, amiért keveset olvasnak a falusi gyerekek (nem szeretik otthon, ha olvasnak; nem olvasnak a szülők; az idősebb korosztályok sem olvasnak rendszeresen; segíteni kell a ház körül stb.), majd a gyermekek könyveinek száma szerint vizsgálja az iskola, a rádió, TV hatásait és egyéb tényezőket, amik megszerették velük az olvasást, természetesen közli a szülők foglalkozását is.

A 2. szám több tanulmánya a nevelélmélet és a pedagógiai pszichológia oldaláról vizsgálja a tanulók magatartásának kialakítását és a

megértési folyamat fejlődését. Lucja MUSZYNSKA (*Rozwój i kształtowanie postaw tolerancji i wyrozumiałości w młodszym wieku szkolnym — A türelem és a megértési folyamat alakulása és fejlődése az elemi tagozaton, 2. sz. 2—26. old.*) az általános iskola 1—4. osztályaiiban kutatta a tanulók magatartását, közösségi életbe való beilleszkedésük folyamatát. Ezekben az osztályokban a magatartás kialakításában még döntő szerepet játszik az otthon, a hazulról hozott szokások és az emberekről alkotott felfogások. A vallási, nemzetiességi türelem tulajdonképpen az iskolában alakul ki és a közösségi életben oldódik fel. MUSZYNSKA a gyermekek egymásról alkotott véleményeit kísérte figyelemmel több éven át ugyanazon osztályokban. Érdekes megfigyelésekről számol be: a vallási ellentéteknek a türelembe való átmenetéről, a szülők foglalkozásából, vagyoni helyzetéből fakadó ellentétek kiegyenlítődééről, a gyermekeknek egymásról szerzett benyomásuk átalakulásáról stb. Mindezek a közösségi életben oldódtak fel és a több évi együttlét alatt átfomálódtak a közösségi életben tanúsított magatartás és a tanulmányi eredmények alapján. A szerző megvizsgálja azokat az okokat is, hogy kit miért nem szeretnek a többiek és a „rossz tulajdonságok” szerint csoportosítja őket.

Magát a tanulást, illetve a tanuló szerepét vizsgálja a pedagógiában Ksenia WASYKOWSKA (*Koncepcja roli ucznia w pedagogice — A tanulás szerepének elmélete a pedagógiában, 2. sz. 27—48. old.*). A szocialista és a polgári pedagógia elméletét elemezve kíséri figyelemmel a tanulás szerepét a modern pedagógiai tanulmányokban.

Tadeusz LEWOWICKI tanulmánya (*O psychologii pedagogicznej — A pedagógiai pszichológiáról, 2. sz. 49—58. old.*) a pedagógia és a pszichológia kapcsolatát elemzi a múltban és a jelenben, majd nagy vonalakban a lengyel pedagógiai pszichológia útját, feladatait és időszéri kérdéseit tárgyalja.

Mieczysław LOBOCKI (*O intensyfikacji wpływu wychowawczych na lekcji — A nevelési befolyások fokozása a feladatokkal, 2. sz. 59—72. old.*) a megértési, rögzítési folyamat szilárdságát kíséri figyelemmel a gyakorlati képzésnél. Kísérleteit a 35. sz. lublini általános iskolában végezte, megfigyeléseit elsősorban az 5—8. osztályos tanulókra terjesztette ki. A konkrét feladatok megoldása esetén nemcsak a nevelési feladatok érvényesülését vizsgálta, hanem annak későbbi kihatásait is a tanulók magatartása szempontjából.

Az iskolai élet irányítása, a nevelési feladatok megvalósításának eredményessége Lengyelországban is részben az iskolai szülői munkaközösség munkájától is függ. Tadeusz LEWOWICKI (*Wybrane problemy działalności komitetów rodzicielskich — A szülői munkaközösségek kiválasztása és munkájának kérdései,*

2. sz. 81—94. old.) összegezi azokat a feltételeket, amelyek elősegítik a szülői munkaközösségek eredményes munkáját. Az összetétel szempontjából a szülők helyes foglalkozási megosztottságát vizsgálja, majd a munka céljainak meghatározásánál pedig az aktuális kérdések szem előtt tartását javasolja. Feldolgozásában elemzi a rossz — nálunk is ismert — szülői munkaközösségek összetételét és munkáját. A hibák oka részben az iskola, ha — akár a vezetés gyengesége miatt, akár a szülők „rámenőssége” következtében — teret enged olyanoknak, akik csak a saját gyermekeik érdekeit tartják szem előtt, vagy felelős beosztásuk miatt a tanárok választják be őket, de sok esetben a cselekvés „kellemetlen” nekik. A szerző — saját tapasztalatai alapján — táblázatokat közöl, amelyek a helyes foglalkozási megosztást, valamint az elvégzendő feladatokat rögzíti.

Ugyancsak közismert iskolai problémát tárgyal József REMBOWSKI (*Badania nad przystosowaniem dzieci do szkoły — A gyerekek beilleszkedése az iskolai munkába*, 2. sz. 95—106. old.). A tanulmány két beilleszkedési időt vizsgál: az általános iskola első osztályába, illetve a középiskolákba való beilleszkedés idejét. Az elsónél a család, az óvoda és az iskolás kor előtti közösségi élet ad segítséget, míg a másodiknál az előző iskola közösségi életének színvonala, a fogadtatás és a gyerekek egymáshoz való viszonya. Másodrangú, de nem elhanyagolandó tényező a családok, a szülők felfogása a közösségi életéről, a testvérek száma stb. Ezek kölcsönös hatása siettetni vagy késleltetni a közösségbe, az iskolai munkába való beilleszkedés folyamatát, természetesen feltételezve a tanári munkát is.

Az 1972. évi 3. szám főként didaktikai témákkal foglalkozik, valamint az ismeretek bővülése, a tudomány haladása és az oktatás kapcsolata a közölt tanulmányok tartalma. A bevezető tanulmányt Wincenty OKON írta (*Tezy na temat sytuacji w naukach pedagogicznych — A pedagógiai tudományok helyzetéről*, 3. sz. 3—10. old.), amelyben a pedagógiai tudományok az 1966—1971. években tapasztalt fejlődésének főbb irányvonalait vázolja fel. Elsősorban a lengyel fejlődést tárgyalja, amelyet a társadalmi-politikai, valamint a tudományok egészének haladása befolyásolt. Részletesen kitér a Lengyel Egyesült Munkáspárt VI. Kongresszusának határozataira, a megtett út jellemzésére és a lengyel pedagógiai tudományok előtt álló feladatokra. Ugyancsak részletesen beszámol a lengyel pedagógiai intézményekben folyó kutató munkáról, a gyakorló pedagógusok továbbképzési formáiról, korszerű szakmai és politikai ismereteik bővítésének lehetőségeiről.

A lengyel és a demokratikus német állam pedagógiai helyzetének összehasonlítására ad alkalmat Karl-Heinz GÜNTHER tanulmánya

(*Planowanie i organizacja badan pedagogicznych w Niemieckiej Republice Demokratycznej — A Német Demokratikus Köztársaság pedagógiai kutatásának szervezete és tervezésének módjai*, 3. sz. 11—22. old.). A szerző a bevezetőben tömören vázolja a demokratikus német állam oktatási rendszerét, az elmúlt években történt átszervezését és az előttük álló feladatokat. A továbbiakban részletesen ismerteti az elméleti intézetekben folyó munkát, az egyes egyetemeken, illetve a pedagógiai intézetekben megalakított kutató csoportok tevékenységének országos összehangolását.

A kisebb közleményeket Wojciech MARCZYK írása vezeti be (*Postawy robotników wobec nauki w okresie industrializacji — A munkások tudományos ismereteinek fejlődése az iparosítás korában*, 3. sz. 23—32. old.). A szerző a lengyel ipar fejlődésével, a korszerűsítéssel együtt jelentkező tudományos-műszaki tudásismeret alakulását, valamint a szakemberképzést befolyásoló tényezőket vizsgálja. A fejlődés és a képzés kapcsolata a lengyel oktatási szakemberek kutatásának középpontjában álló téma. Számadatokkal, statisztikai adatokkal bizonyítja a szerző a lengyel munkásság körében tapasztalható, elsősorban a munkával együtt járó tanulási, továbbképzési törekvések alakulását. Iparáganként, korosztályonként (20—30, 30—40, 40—50 és 50—60 évesek) és végzettség szerint (szakmunkás, technikus, betanított és segédmunkás) kíséri figyelemmel a munkások továbbtanulását, valamint a befolyásoló, ösztönző tényezőket (szakmai végzettség megszerzése, érettségi, majd felsőbb tanulmányok iránti vágy, vagy egyszerűen a munkaeszköz fejlődésével párhuzamban kell az újabb szakmai ismeret).

Ugyancsak a munkásság tanulásával kapcsolatos Marek LATOSZEK tanulmánya (*Modele kształcenia w rodzinie stoczniowca — Hajó-munkás családok képzési modellje*, 3. sz. 33—40. old.). A szerző a gdański hajógyár munkásai körében végezte kutatásait az 1968—1969-es években. A munkások alapképzettségét vette alapul, de figyelembe vette azt is, hogy később milyen magasabb szintű ismereteket szereztek, majd gyermekeik képzettségét, illetve továbbtanulási szándékát tanulmányozta. Statisztikai adatokkal illusztrálta a szülők, az iskola és a környezet ösztönző, illetve mérséklő hatását a gyermekek továbbtanulási terveiben.

Az iskolatelevízió, illetve az oktatófilmek felhasználásának módjairól, előnyeiről és ösztönző hatásáról szól Izabela CIAPALA (*Telewizja a praca domowa ucznia — A televízió és a tanulók házi feladatai*, 3. sz. 41—58. old.) és Bronislaw POKRZYCKI (*Rola filmu dydaktycznego w podnoszeniu stopnia rozumienia tresci biologicznych — Az oktatófilm szerepe a biológiai ismeretek fokozottabb megértésében*, 3. sz. 59—68. old.) tanulmányai. Izabela CIAPALA részben az iskolai tanításba beiktatott televíziós adá-

sok, részben az otthoni feladatok megoldása szempontjából elemzi az iskolai televízió szerepét. A természettudományi tantárgyakból elért eredményeket veszi figyelembe, amikor adatokat közöl a tananyag elsajátításának mértékéről és idejéről. Kiterjeszti vizsgálatait a falusi és városi iskolákra is, külön-külön tárgyalja mindkét esetben a televíziós adás bevezetése előtti és utáni helyzetre is. Míg CIAPALA tanulmánya a természettudományi tárgyak mindegyikére kiterjed, addig POKRZYCKI a biológia tanítása során jelentkező tapasztalatokat összegezi, részletesen bemutatva kutatásának módszertanát is, táblázatait pedig az oktatófilmmel és anélkül feldolgozott tananyag számonkérésének eredményeit fejezik ki százalékosan.

Az 1972. évi 3. számban egy érdekes tanárképzési vonatkozású tanulmány is olvasható Katarzyna Piotrowska tollából „*Tanárképzés Nigériában*” (Kształcenie nauczycieli w Nigerii) címmel.

Az európai neveléstörténetek általában csak kontinensünk, vagy az európai kultúrával kapcsolatban álló területek oktatásügyét, neveléstörténetét és jelen problémáit ismerik. A nemzeti felszabadítási mozgalmak küzdelme azonban nemcsak a volt gyarmatok állami szuverenitását, önrendelkezését állította helyre, hanem általános fejlődésükkel kapcsolatban oktatásügyük időszerű kérdéseinek megoldására — az UNESCO-n keresztül — a világ nevelésügyi szakemberei elé számos új feladatot állított.

Nigéria 1960-ban nyerte el állami függetlenségét, közigazgatásilag három nagy területre oszlak fel. Lakóinak száma ma már meghaladja a 35 milliót, amelynek 90% szudáni néger, a többi arab és európai. A lakosság egyenetlen elosztásban lakja Nigériát. A vallási megoszlásban a mohamedánok (16 millió) vannak többségben, mintegy 6 millió a keresztények száma, a többiek különféle törzsi vallásokat követnek. Az ország lakóinak többsége felbomló törzsi szervezetben él, 90%-a analfabéta. A felszabadulás után megindult ipari és mezőgazdasági fejlődés a szakemberképzés elé megoldhatatlannak látszó feladatokat állított, hiszen a régi gyarmati tisztviselő- és szakember-réteg zömében elhagyta az országot, míg a nigériai értelmiség még képtelennek bizonyult ellátni feladatait. A függetlenség kikiáltása után megszervezett nemzeti programban szerepelt az oktatásügy átalakítása, az analfabetizmus felszámolása és a tanárképzés egységesítése, színvonalának emelése.

Katarzyna Piotrowska tanulmánya a soknemzetiségű, különböző nyelveket beszélő nigériai állam tanárképzésének múltját és jelen helyzetét tárja fel. Bár az állami nyelv az angol, de a lakosság többsége nem beszéli ezt a nyelvet.

A Guineai-öböl mentén elterülő ország gyarmatosítása a 17. században kezdődött el, bár a 19. század elejéig az európaiak jelenlétét főleg a rabszolgakereskedő telepek jelentették. Csak a 20. század elején fejezték be az angolok a mai Nigéria területének gyarmatosítását és 1914-ben egyesítették a gyarmati közigazgatást. A közigazgatás alsó és középső rétegét főleg a helyi arisztokráciából kinevelt értelmiség foglalta el. Ezek között csak elvétve akadt olyan, aki európai egyetemeken szerezte meg képesítését, zömük nigériai iskolákban tanult. Az első európai értelemben vett nigériai iskolákat a keresztény misszionáriusok alapították a 19. század közepén, amelyben egy-két éves tanítás alatt főleg az angol nyelvet és a keresztény valláserkölcssel ismertették meg a tanulókat. Az ezekből az iskolákból kikerült tanulókat egy-két évi iskolai gyakorlat után tanítóknak is alkalmazták. Valójában ők voltak az első nigériai pedagógusok.

A gyarmatosítás befejezése után, éppen a gyarmati tisztviselőik utánpótlásának biztosítása igényelte az egységes nigériai oktatásügy és iskolahálózat kialakítását. A keresztény területeken már gyakorlattal rendelkező iskolák működtek, míg a mohamedánok lakta területeken ez ismeretlen volt. LUGARD kormányzó Hanns VISCHERT bízta meg 1909-ben az oktatásügy tervezetének elkészítésével, ami az 1916. évi *Education Ordinance*-ban lépett érvényre. E szerint megalakultak az ún. provincial school-ok, amelyek hét osztályosak voltak. Ennek elvégzése után a növendékek egy-két évi pedagógiai gyakorlattal már alapfokú iskolákban taníthatók, vagy bizonyos ipari és mezőgazdasági ismeretek elsajátításával szakmai iskolák tanáraivá váltak. Ez a két forma adja a századeleji nigériai tanárképzés alsó szintjét. A magasabb képzettségre törekvő növendékeknek az alapfokú iskola után az ún. felsőiskolát kellett elvégezniük, ami a gimnáziumi érettségivel egyenlő képzettséget adott. A felsőiskola befejezése után két éves pedagógiai tanfolyamon vettek részt, vagy pedig európai egyetemeken tanultak tovább. Az alsó és magasabb szintű tanárképzés abban is különbözött, hogy míg az első gyakorlati, addig a második inkább elméleti jellegű felkészülést jelentett.

A második világháború után megindult nigériai és kameruni felszabadítási mozgalom megteremtette az oktatásügy reformpolitikáját, egyre több néger fiatal ment külföldre tanulni, megindították a városi munkásság körében az analfabetizmus felszámolásáért folyó küzdelmet, Ibadanban megnyílt az egyetem.

1957-ben Nigéria 92 249 tanára közül még csak 1,20% rendelkezett egyetemi végzettséggel, 1,60% középiskolát végzett, a többiek csak pedagógiai tanfolyamot, vagy pedig képesítés nélkül tanítottak. Egyetemi végzettséggel

egyenlő képeztést nyújtanak az ország több városában működő tanári főiskolák, míg a szakmai képzettséget különféle ipari és mezőgazdasági szakiskolákban lehet elsajátítani. Az ország függetlenségének kikiáltása után az UNESCO küldött a fejlett országokból nevelési szakembereket Nigériába, valamint tanárokat az ibadani egyetemre.

Az elmúlt években külön-külön képzési formát dolgoztak ki a leendő népiskolai tanítók számára, amely az állami nyelv, valamint különböző törzsi nyelveken egyes alaptantárgyak elsajátításának tervét foglalta magában. Ez — az egyes területek vallását is figyelembe vevő — oktatás két éves, heti óraszámja 38, amely a következőképpen oszlik meg: angol nyelv 10, írásismeret (keresztény és mohamedán) 2, történelem, földrajz 4—4, matematika 6, rajz—népművészet 4, gazdasági és higiéniai ismeretek 4, testnevelés 3, könyvtári alafogalmak 1 óra hetenként. Csak e kétéves tanítói tanfolyam elvégzése után adnak most már lehetőséget magasabb szintű pedagógiai tanulmányokra.

Az 1966-ban életbeléptetett reform után 91 049 tanárnak adtak képeztést, közülük 27 032 egyetemi, 32 866 középiskolai és 30 118 népiskolai végzettséggel rendelkezik. Intézkedés történt a szakmai jellegű iskolák tanárképzésének javítására is, amely elsősorban a szorosan vett szakmai ismeretek bővítésén alapszik. A helyi tanárképzés színvonalának emelése annál is fontosabb, mivel 1963-ban a középiskolák tanári karának 80%-a még mindig külföldi volt, s ez az arány azóta is csak a felére csökkent.

A szerző ismertetését saját tanulmányútjának tapasztalatai és UNESCO-jelentések alapján írta, s benne tömör összefoglalást nyújt Nigéria oktatásügyének múltjáról és jelenéről, egyben keresztmetszetet ad az afrikai tanárképzés előtt álló általános feladatokról, megoldandó problémákról is.

KAPRONCZAY KÁRÓLY